

Katleen Van Langendonck

De extase van de toeschouwer

Mannen wenen en vrouwen komen klaar. De reacties op *Het Sprookjesbordeel* van Peter Verhelst zijn opgewonden, letterlijk en figuurlijk. De verhalen van de bezoekers van het bordeel nemen steeds grotere proporties aan. Het lijkt of hun verbeelding op hol geslagen is, hun fantasie de werkelijkheid besmet heeft. En was dat niet de bedoeling van dit project rond verlangen, verbeelding en suggestie?

Het bordeel reist van festival naar festival – Brugge 2002, Zomer van Antwerpen, Het Theaterfestival – om mensen veelkleurige verhalen in te fluisteren en in te masseren. Het maakt cultfiguur Peter Verhelst nog populairder dan hij al was. Zelfs op het Theater der Welt-festival in Duisburg, waar Verhelst nochtans geen bekende is en waar de voorstelling/installatie op stiefmoederlijke wijze aangekondigd werd, was het bordeel dankzij mondreclame (het ideale communicatiekanaal voor dit 'tongvormig' theater) op een mum van tijd uitverkocht.

Wat verklaart het succes van *Het Sprookjesbordeel*, bij jong en oud, man en vrouw, theaterleek en -fanaat? Wordt Peter Verhelst 'opgeslokt in de cultuurindustrie van stedenpromotie en chocoladetruffels', zoals Bart Vervaeck in *Tijd Cultuur* vreest: 'Nog even en de hapklare Verhelst wordt voor u geserveerd in de vorm van een donker patersbier, een Brugs slaatje of gewoon een vette worst.' Of gaat het hier om een vernieuwing binnen het theater, een versmelting van traditioneel verteltheater en fysiek ervaringstheater, met een één-op-één-relatie tussen toeschouwer en acteur?

Monschilderingen

In 1998 verscheen in *Theaterschrift* van Peter Verhelst *Minuscule tongvormige droom over goddelijk theater*, een pleidooi voor een ander soort theater. Voor een andere relatie tussen toeschouwer en acteur, voor meer verbeelding en minder waarheid, meer naaktheid en minder truken. Voor woorden 'die hun oorsprong niet vinden in de geest, maar in het lichaam zelf. Zintuiglijke woorden.' En voor lichamen die 'die woorden zo op een scène kunnen brengen dat ze door de toeschouwers ingeademd kunnen worden, geproefd, geroken, gevoeld, gehoord, gezien.

Woorden die chemisch op de toeschouwer inwerken.' Verhelst verschuift de aandacht van acteur naar toeschouwer: acteurs zijn 'de injectienaald die de toeschouwer bij zichzelf inbrengt'. Theater als extase van de werkelijkheid, maar dan niet de extase van het lichaam van de acteur maar van dat van de toeschouwer.

Twee jaar later gaat de droom van Verhelst in vervulling. Als tegengewicht voor *Aars* schrijft hij *Zwellend Fruit*, een 'roman in sprookjes'. Op basis van deze bundel en van het bordeelconcept uit *Tongkat*, ontstaat *Het Sprookjesbordeel*. Daar waar Luk Percevals *Aars* één grote verpletterende, niet te verzadigen pornomachine is, beland je in het bordeel in een onwaarschijnlijke intimiteit. Je maakt een afspraak, betaalt cash en wordt naar een kamertje geleid waar een masseur/masseuse je een sprookje van acht minuten inmasseert.

De formule werkt. Verhelst schrijft een bundel nieuwe verhalen, *Monschilderingen*, en breidt de massage uit tot een half uur. De tweede versie van *Het Sprookjesbordeel* is een feit. Het cash betalen, met een leuke knipoog naar het echte bordeelbezoek, sneuvelt jammer genoeg omwille van praktisch-organisatorische redenen.

Impressie: bordeelbezoek Brugge

Vier kleuren, in vier bokalen evenveel soorten dranken. Zoet.

Vier kaarten: vrouwenlippen, mannenlippen, vrouwen- en mannenlippen en een vraagteken. Maak een keuze.

Een jongen en een meisje, in het zwart gekleed en op blote voeten. Handlangers van het verlangen.

Een spel van kijken en bekeken worden. Zij fluisteren, verdwijnen en komen terug. Wij kijken terug, fluisteren, twijfelen. Verhelst: 'Lezen is net patience spelen. Schud de elementen uit mijn boeken als een pak kaarten door elkaar en speel er net zo lang mee tot je een eigen duiding aan het verhaal hebt gegeven.'

Een vrouw neemt Sven bij de hand en verdwijnt. Een man doet met mij hetzelfde. Hand in hand. Het eerste lichamelijke contact. Kinderlijk. Verliefd. Niet: de schrijver/regisseur neemt de lezer/bezoeker bij de hand. Welk zoek het zelf maar uit.

Donker. Aarde. Zand. Unheimliche geluiden. Zoete geur.

Verlicht waterbed. Warm. Wegzakken. Ontspannen.

Een kussen bedekt mijn ogen. Een warme hand streelt, een man fluistert. 'Niet bang zijn.' Zijn adem boven mijn mond. Baardhaar. Borsthaar. Een verhaal over een vrouw. Over mij? Veren. Handen. Overal. Meer dan twee. 'Het is nauwelijks uit te maken of zij het is die mijn handen grijpt of omgekeerd. Welke handen bij welke polsen horen en welke handen welke buik voelen. Alsof ik mijn eigen handen bij de polsen vastgrijp en ze over mijn lichaam beweeg.'

De chill out room is een anticlimax. Te koud, te dreigende muziek. Een praline. Kersensmaak. Rode mond. Vloeibaar. (Maar artificieel. Waarom geen echte kers?)

Als ik Sven terugzie, voelen we ons allebei onwennig. 'Hoe was het?' 'Fantastisch.' 'Hoezo?' 'Onbeschrijfelijk.' 'Heb jij...?' 'Jij?' 'Gekust?' 'Bijna.'

Wordt liefde in de eerste boeken van Verhelst beschreven als een vorm van vernietiging en taal als verlittekening van het lichaam, meer en meer gaan zijn werken over het verlangen dat per definitie niet ingelost kan worden. Zowel *Zwellend Fruit*, *Memoires van een luipaard* als *Monschilderingen* zijn minder zwart van toon dan bijvoorbeeld *Tongkat* of *Aars*.¹ Angst, agressie en gevaar maken plaats voor overgave en eenwording. De taal van Verhelst is geen taal over, maar van het verlangen. Een fantasmagorie. Een beeldende taal vol synesthesieën en personificaties. Een taal van de herhaling, de variatie, de veelheid, het uitstel. Een taal van mogelijkheden.

Monschilderingen is tweevoudig. Enerzijds zijn er de teksten die als reservoir dienen waaruit de acteurs van het bordeel kunnen putten. Centraal hierin staat de 'lac d'amour', een beweeglijke, zwarte plek, die 'als een schaduw door de stad reist en opslokt wie opgeslokt wil worden'. Anderzijds zijn er structurele teksten waarin concrete situaties in het bordeel beschreven worden. Ofwel spreken deze verhalen je rechtstreeks aan, ofwel beschrijven ze wat er gebeurt tijdens een massage. De tekst is soms te lezen als een handleiding bij het sprookjesbordeel ('Elke beweging